

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica

Mayr, Anton

MDCCXXXII

Quæstio I. De Essentia Peccati Actualis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84303](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84303)

TRACTATUS THEOLOGICUS

In Primam Secundæ
D. THOMÆ
De Peccatis.

Post Tractatum de Actibus humanis, hoc est, post traditas regulas, seu principia, quibus actus humani conformes esse debent, ut sint honesti, ac boni, agere Theologi solent de peccatis, seu difformitatibus cum dictis regulis mor-

rum: inde de gratia, quæ defectus admissos emendat, & ad meritum (de quo post gratiam disputant) vel inchoandum, vel augendum, unicè juvat. Hoc ordine & nos pergemus, & primò à peccatis incipiemus, ut ab his absoluti, ad gratiam perveniamus: & cum hac ad meritum progrediamur. Agit autem Angelicus de peccatis 1. 2. à quest. 71. usque ad 89. inclusive. Postquam nempe prioribus questionibus egit de hominis fine, scilicet beatitudine, & via ad illam, scilicet actionibus moralibus, sapienter pergit ad indicandos errores, quibus à via recta deficiamus, hoc est, ad explicanda peccata, quorum expositio quoad questiones primarias nunc non solum est scopus. Dixi primarias; plura enim quaesita de eisdem peccatis Theologiae morali explicanda ex more relinquimus.

DISPUTATIO I.

De Peccato Actuali.

Peccatum, latissimè sumptum, est defectus à regula dirigente ad finem.

Est autem triplex, *Natura, Artis, & Moris.*

Primum, seu peccatum naturæ, est defectus substantia creata à communi naturæ ordine, ac veluti lege: v. g. claudicatio, surditas, cæcitas &c. Alterum, sive peccatum artis, est defectus à regulis artis: e. g. solæcismus respectu Grammaticæ, inepta pictura, vel delineatio respectu pictoriæ &c. Tertium, seu peccatum moris, aut morale (quod solum nobis considerandum proponitur) est defectus liber à regula morum, seu à lege obligante ad ultimum finem. Et hoc est peccatum propriè dictum; nam, quando à Rhetoribus auctor sceleris, scelus dicitur: vel quando in S. Scriptura Deuter. 9. v. 21. vitulus aureus vel ad Rom. 7. v. 13. concupiscentia: vel Isa. 53. v. 12. poena peccati: vel 2. Cor. 5. v. 21. & Osee. 4. v. 8. sacrificium pro peccato, vocatur peccatum, tropica locutio R. P. Ant. Mayr Theol. Tom. I.

est, de qua hic non agimus. Dividitur autem peccatum propriè dictum in *actuale, habituale, & originale.* Prima hac disputatione de primo, sequentibus duabus de reliquis duobus agemus.

QUESTIO I.

De Essentia Peccati Actualis.

ARTICULUS I.

Quid sit, & quotuplex peccatum actuale.

Dico 1. Peccatum actuale rectè definitur ex S. Augustino. l. 22. contra Faustum c. 27. *Factum, vel dictum, vel concupitum aliquid contra eternam legem.* ita S. Thomas 1. 2. q. 71. a. 6. qui ibidem docet, sufficere auctoritatem S. Augustini, in contrarium: hoc est, ut argumentis, in contrarium aliarum, prævaleat; communiter etiam reliqui Theologi eandem definitionem admittunt; quamquam enim sit disjunctiva, & fortè etiam alias minutias logicas non observet, tamen clarior est definito, & ad instructionem fidelium valde apta; quia statim distinguit peccata cordis, oris, & operis: convenit etiam omni, & soli, quæ sunt primariæ dotes bonæ definitionis. Si quis tamen velit evitare disjunctionem, poterit cum S. Ambrosio l. de Paradiso. c. 8. ac Magistro Sententiarum l. 2. dist. 35. §. posthæc. Suarez in 1. 2. tract. 5. disp. 1. n. 1. & aliis, peccatum definire, quod sit *Libera transgressio legis Divinæ.*

Dicitur 1. libera; quia absque libertate non datur peccatum; unde idem prædicatum etiam subaudi debet in definitione S. Augustini, scilicet, dictum, vel factum, vel concupitum liberum. Dicitur 2. Transgressio legis Divinæ; quia, ut iterum suppono ex tract. de actibus humanis. à n. 176. regula moralitatis est lex æterna DEI, cui, si actus est conformis, est bonus: si autem difformis, est malus, seu peccatum. Ubi nota, actus contrarios legibus humanis, esse etiam contrarios legi Divinæ; quia hæc jubet, legibus humanis nos subdi: & ut rectè Suarez loc. cit. sicut nulla est potestas, nisi à DEO, ita nulla lex obligat, nisi in virtute legis Divinæ. Non tamen ideo leges omnes sunt juris Divini; nam jus Divinum est illud, quod est immediatè à DEO datum, aut ex speciali commissione DEI: qualiter non sunt latæ leges, quæ humanæ dicuntur.

euntur. Hæc definitio etiam clara est, omni-
que, & soli definito conveniens, adeoque bo-
na.

4. Dividitur jam peccatum actuale com-
muniter in *peccatum commissionis*, & *omissionis*.
Illud est actus liber contra legem prohibentem:
istud est omissio libera actus præcepti contra
legem præcipientem: & tale peccatum etiam est
omissio pura libera, quæ est possibilis ex *tract. de*
act. hum. n. 110. Ut autem peccato puræ
omissionis aptetur definitio Augustini, debet
etiam intelligi, non dictum, vel non factum &c.
cum enim contrariorum eadem sit ratio, facile
ex dicto, vel facto, intelligitur etiam, non di-
ctum &c. 2. Dividitur in *peccatum proprium*,
quod fit à persona, cui imputatur: & *alienum*,
quod ab alio fit, alteri tamen ob moralem ali-
quem influxum, vel causalitatem, etiam attri-
buitur.

Dividitur 3. in *peccatum spirituale*, &
carnale. Istius generis sunt, quæ sensibili carnis
delectatione perficiuntur, ut peccata gulæ, at-
que luxuriæ: illius generis sunt, quæ animi de-
lectatione perficiuntur, qualia sunt reliqua pec-
cata capitalia. Dum autem Apostolus *ad Galat. 5.*
à v. 19. inter opera carnis etiam recenset ea pec-
cata, quæ aliàs spiritualia censentur, latius su-
mit peccata carnis, pro omnibus iis, quæ, ex na-
turæ nostræ in Adam corruptione, pullulare so-
lent.

5. Dividitur ulterius 4. peccatum actua-
le in *peccatum cordis*, *oris*, & *operis*. Primum
in mente, & volitione perficitur: secundum
verbis: tertium operibus consummatur. 5. In
peccatum ex ignorantia, *fragilitate*, & *malitia*.
Primum fit, cum quis ex ignorantia culpabili
peccat: secundum, quando ex tentationis, aut
passionis vehementia labitur: tertium, quod
studiosè, & quia quis vult DEUM offendere, abs-
que ignorantia, & vehementi passione, com-
mittitur, estque ex genere suo gravissimum.
6. In *peccatum per excessum*, & *per defectum*.
cum enim virtus, e.g. liberalitas, consistat in me-
dio, qui nimium opes effundit, per excessum
peccat prodigalitate: qui nimis parcè dat, peccat
per defectum avaritiæ.

Dividitur 7. In *peccatum contra DEUM*,
proximum, & *seipsum*; quamvis enim omne pec-
catum sit contra DEUM, & ejus offensæ, tamen
peculiariter peccatum contra DEUM dicitur pec-
catum illud, quod versatur circa materiam, directè
pertinentem ad DEUM. e.g. circa materiam fidei,
spei, charitatis, aut religionis &c. cujusmodi
sunt peccata contra primam tabulam decalogi,
seu tria priora præcepta. *Peccatum contra seip-
sum* est, quod est contra bonum proprium. e.g.
gula, & luxuria, contra bonum sanitatis, & cor-
poris. *Peccatum contra proximum* est, quod bono
proximi adversatur. e.g. furtum, detractio, homi-
cidium: cujusmodi sunt pleraque contra secun-
dam decalogi tabulam, seu posteriora præcepta.
8. in *peccatum mortale*, & *veniale*, de qua divi-
sione fufius infra: modò sufficiat dixisse, illud
mortem animæ, hoc est, damnationem æternam
afferre: non item secundum, cujus venia faci-
lius est. Plures divisiones dari possent: sed faci-
lius ad caput, & pro memoria, hinc inde, pro
occasione plures explicabuntur.

6. Ob. 1. S. Paulus *ad Rom. 2. v. 12.* ait,
Quicumque enim sine lege peccaverunt, sine lege peri-

bunt: ergo etiam peccari potest sine lege, adeo-
que non omne peccatum est contra legem. Resp.
dist. conf. peccari potest sine lege Judaica, de
qua ibi loquitur Apostolus. conc. conseq. sine
omni lege naturali, vel Divina. neg. conseq. Re-
sponsio firmatur ex ipso Apostolo *ibidem v. 14.*
dicente, quod gentes sine lege, sibi ipsi sint lex:
ergo non sunt prorsus sine omni lege. Per hoc
tamen, ut rectè Viva in *proposition. 2. ab Alex-
andro VIII. dammatam de peccato Philosophico n.*
10. ait, non intelligit Apostolus, ipsam natu-
ram rationalem esse legem strictè talem, seu re-
gulam primam morum; cum neminem suam na-
tura obligare possit: (de qua re aliquantò plura
tr. de act. hum. à n. 177.) sed tantum S. Paulus
vult dicere, quod habeant in se aliquid per mo-
dum legis, scilicet lumen naturæ rationalis, quod
ad modum legis dirigit, & quid lex jubeat, o-
stendit.

7. Ob. 2. Multa dicuntur ideo prohibita;
quia mala: non verò dicuntur mala; quia pro-
hibita: ergo non omne peccatum est contra le-
gem: vel certè hoc prædicatum non est primari-
um, respectu cuiusque peccati. Confir. Peccatum
veniale, ut multi docent in *tractat. de incarnat.*
non est offensæ DEI: ergo non est contra legem:
atqui tamen est peccatum strictè dictum: ergo
non omne peccatum est contra legem DEI. Resp.
nego conseq. quia, modò sint prohibita, sicut
sunt omnia peccata, jam sunt contra legem. An
autem hoc prædicatum omnino primarium sit,
an non, imprimis est minutia logica, non valde
curanda: dein dici potest, esse prædicatum pri-
mariū, saltem respectu hujus tractatus Theo-
logici, qui maximè, & primariò considerat in
peccato, rationem oppositionis cum lege Divina,
in qua fundatur ratio offensæ. Ulterius, etiam
illa, quæ dicuntur prohibita; quia mala, ante-
cedenter ad legem DEI tantum sunt peccamina-
sa radicaliter, formaliter autem talia redduntur
per legem DEI. vide *tract. de act. hum. à n. 179.*

8. Ad confirm. responderi Suarez in *1. 2. tract.*
5. disp. 1. sec. 1. v. 2. peccatum veniale eodem
modo esse contra legem, sicut est peccatum: neu-
trum autem esse simpliciter, sed tantum secun-
dum quid: & moraliter loquendo, esse tantum
analogicè peccatum: quod etiam docet D. Tho-
mas. *1. 2. q. 88. a. 1. ad 1.* Idem *3. p. q. 88. a. 2.*
ad 2. ait, veniale non esse contra DEUM, sed præ-
ter ipsum. Idem docet Tannerus *tom. 2. disp. 4. de*
peccatis. q. 5. dub. 2. n. 49. Suarez. in *1. 2. tract.*
5. disp. 2. sec. 5. n. 7. & citat pro hac opinione
Cajetanum & Vegam. Bellarminus *tom. 4. con-*
trov. 2. l. 1. c. 11. ait, veniale non esse perfectè,
& simpliciter peccatum, sed imperfectè, & se-
cundum quid.

Addit Suarez *cit. loc. n. 8.* non esse quidem
proprie dictam analogiam, inter peccatum mor-
tale, & veniale; quia peccatum veniale, inde-
pendenter ab omni respectu (sine quo tamen non
datur analogia stricta) ad mortale, habet inha-
rentem sibi aliquem defectum ordinis debiti ad
ultimum finem: attamen, quia hic defectus ma-
ximè ponderatur in moralibus, quatenus est di-
spositio ad mortale: itémque veniale tale de-
nominatur; quia non habet malitiam tantam,
quantam mortale, loquendo moraliter, & theo-
logicè, hæc denominatio est analoga. Ultra-
rius ait *eodem n. 8.* Scripturam rarè, no-
mine peccati simpliciter dicti, comprehendere
peccata

peccata venialia. Si hoc tibi non placet, dist. conseq. peccatum veniale non est contra legem strictè dictam om. conf. non est contra legem latius dictam. neg. conf. omitto dein pro nunc subsumptum, & sub priori distinctione conc. vel neg. ultimam conseq. Dicit ergo potest, non omne, quod est contra legem DEI leviter obligantem, vel tantum contra legem ejusdem latius sumptam, esse etiam offensam DEI strictè dictam.

9. Ob. 3. Possibile est peccatum essentialiter impunibile: sed hoc non est contra legem: ergo, prob. min. quod est contra legem, subjacet poenae: sed peccatum impunibile non subjacet poenae: ergo. Resp. 1. om. ma. neg. min. ad prob. dist. ma. nisi essentialiter supponat liberam determinationem DEI ad non puniendum, conc. ma. secus neg. ma. & dist. sic mi. neg. conf. ita ii, qui majorem admittunt. Alii probabilius negant, tale peccatum esse possibile, sicut negatur possibile peccatum essentialiter irremissibile; peccatum enim essentialiter impunibile tunc fieri deberet, si DEUS revelasset Petro, se nullum deinceps ejus peccatum puniendum, & Petrus hac revelatione, fretus peccaret: tunc enim (ajunt quidam) peccatum essentialiter supponeret illam revelationem Divinam, qua stante Petrus puniri non posset; quia aliàs revelatio redderetur falsa, quod impossibile est.

Sed probabilius, etiam in hoc casu, peccatum illud non essentialiter præsupponeret illam revelationem verè talem; nam, si Petrus, deceptus à dæmone, judicaret firmiter, eam revelationem sibi factam esse, idem numero peccatum committeret, ac tunc, quando reverà facta esset; nec enim volitio habet essentialem respectum ad hanc cognitionem determinatè sumptam, sed tantum ad aliquam indeterminatè sumptam, & quoad motivum, vel modum representandi &c. æqualem: præsertim volitio naturalis, qualis est peccaminosa, non habet respectum, vel connexionem essentialem cum cognitione, seu revelatione supernaturali: & sic etiam responderi solet in tract. de penit. ad objectionem de peccato essentialiter irremissibili.

10. Ob. 4. Qui agit contra conscientiam erroneam, e.g. qui putat se obligari ad mentendum, ut liberet à periculo proximum, & non mentitur, peccat: at non peccat contra legem Divinam: ergo datur peccatum, quod non est contra legem Divinam: ma. est communis, & certa. mi. prob. DEUS non præcipit per legem suam mendacium: ergo. Resp. neg. mi. ad prob. dist. ant. DEUS non præcipit mendacium directè, & per se, conc. ant. non præcipit indirectè, & per accidens. neg. ant. & conf. DEUS præcipit, ut non agamus contra id, ad quod etiam per errorem putamus, nos esse ab ipso obligatos; quia ita agere jam esset virtualiter negligere, & postponere voluntatem DEI.

Quando ergo, in eo casu, quis per errorem putat, se obligari ad mentendum, DEUS indirectè, & per accidens, præcipit mendacium. Nec propterea DEUS est causa per se, sed tantum causa per accidens, & quidem tantum materialis peccati, quod non repugnat. Nec propterea etiam præcipit aliquid prohibitum; quia, ut Rhodes ait, res non est formaliter prohibita, nisi ut agnita mala: quia objectum non specificat actum, prout est in se, sed prout est in intellectu, ut ha-

bet Angelicus. 1. 2. q. 19. a. 5. in corp. plura vide tract. de virt. Theol. disp. 2. q. 1. a. 4. à n. 72. ubi etiam tractatur, an talis mendacium, vel similis talis actus ex conscientia erronea factus, sit bonus, & meritorius.

11. Ob. 5. Lex etiam DEI, e.g. Moisaica, five per Moysen promulgata, non est æterna; nec enim est ab æterno, nec erit in æternum; quia jam cessavit: & multa peccata sunt contra illam: ergo non omnia sunt contra legem æternam DEI. Confir. Promulgatio legis non est æterna: sed hæc est de essentia legis: ergo essentia legis, seu lex non est æterna: ergo peccata non sunt contra legem æternam. Resp. 1. om. ant. neg. conf. quia sunt saltem contra legem DEI æternam, ut ita dicam, reflexam, quæ præcipit servari legem Moysis, pro illo tempore. Resp. 2. neg. ant. quia jam ab æterno in mente DEI lex extitit.

Ad confirm. In hac quæstione, suo modo de nomine, seu quid intelligatur per legem, standum est autoritate Theologorum, qui communiter admittunt, legem æternam DEI cum S. Augustino 1. 1. de lib. arb. c. 6. & S. Thoma. 1. 2. q. 91. a. 1. in corp. unde, si promulgatio est de essentia legis, non tantum humanæ, sed etiam Divinæ, non debet ea ab æterno percipi: & talis promulgatio jam datur ab æterno; sic enim habet Angelicus art. modò cit. ad 2. Dicendum, quòd promulgatio fit, & verbo, & scripto: & utroque modo lex æterna habet promulgationem ex parte DEI promulgantis; quia & Verbum Divinum est æternum, & scriptura libri vitæ est æterna: sed ex parte creatura audientis, aut inspicientis, non potest esse promulgatio æterna: & juxta hæc dicta, in forma neg. ma. Alii negant mi. dicuntque, promulgationem ad summum esse de essentia legis actu obligantis, non autem ipsius, in se præcisè spectatæ, quæ, præsertim si à DEO sit, cujus potestas est prorsus independens à populo, jam habeat totam essentiam ante promulgationem; quanquam ante promulgationem non obliget: promulgari autem postea legem Divinam positivam per revelationem, legem verò naturalem per dictamen conscientie.

12. Ob. 6. DEUS non necessariò prohibet omne, etiam intrinsecè malum: ergo neque peccatum: ergo hoc non est necessariò contra prohibitionem, seu præceptum DEI. prob. ant. DEUS non amat necessariò bonum creatum: ergo nec odit, nec prohibet necessariò malum creatum: Confirm. DEUS potest dispensare in præceptis naturalibus secundæ tabulæ: ergo potest ea præcepta non imponere: ergo etiam potest objecta intrinsecè mala, præceptis illis contraria, non prohibere. Resp. dist. ant. DEUS non prohibet necessariò necessitate absoluta, conc. ant. ex suppositione, quòd creaturas rationales produxerit. neg. antec. & conseq. ad prob. om. ant. neg. conf. Cum DEUS sit essentialiter sanctus, & optimus gubernator, spectat ad ipsum essentialiter, ut, quod radicaliter saltem, peccaminosum, turpe, ac inhonestum est, prohibeat, & ab eo subditos rationales avertat, ut lumine naturæ notum videtur: certè aliàs videretur manca esse ejus gubernatio: at non spectat ad ipsum, ut omne prorsus bonum extrinsecum sibi procuret, maxime, cum

jam virtualiter, & eminenter, in sua essentia omnia contineat.

Ad confut. Resp. cum pluribus aliis. neg. ant. Non potest DEUS propriè dispensare, sed tantum addere, vel demere, circumstantiam, qua addita, vel dempta, id, quod prius fuerat malum, non amplius tale est: unde rectè Layman lib. 5. tract. 10. parte 3. c. 6. n. 9. ait, quasdam actiones esse ita malas, ut inseparabilis omnino malitia sit, e. g. mendacium, blasphemia, &c. quæ nullis circumstantiis possunt cohonestari: alias autem esse ita malas, ut, vel ratione circumstantiarum, vel ex alia causa, malitia separari possit. e. g. cædes innocentis tantum est mala, si fiat absque legitimo jure, aut potestate: quam tamen DEUS potest dare, utpote supremus dominus vitæ, & mortis: quare, si DEUS daret potestatem occidendi innocentem, non dispenseret propriè in quinto præcepto; sed sua voluntate, & concessione potestatis, faceret, ut, quod alias contineretur sub materia illius præcepti, non amplius contineatur, adeoque licitè fiat. Dispensatio autem propriè dicta foret, si manente materia, vel re eadem, tamen aliquis eximeretur præcepto.

Ob. 7. Peccatum purè Philosophicum, non est contra legem: ergo definitio peccati non convenit omni, adeoque non est bona. Respondi facile potest. om. antec. dist. conf. definitio peccati non convenit omni peccato Theologicè tali, de quo hic maxime quæritur. neg. ant. alteri peccato, de quo hic non agitur. om. ant. & neg. conf. sufficit enim bonitati definitionis, à Theologis data, quod conveniat omni peccato, in consideratione Theologica accepto.

ARTICULUS II.

Quid sit, & an detur Peccatum Philosophicum.

13. Satisfactum, data modò responsione, omnino esset objectioni: attamen, quia hæc quæstio ante annos quadraginta, & aliquot, scilicet anno 1686. famosa esse cœpit, & anno 1690. 24. Augusti ab Alexandro VIII. proscriptæ sunt duæ propositiones, quarum una agit de peccato Philosophico, operæ pretium videtur, etiam de isto paulò pluribus agere.

Propositiones autem damnatæ sunt istæ: Prima. Bonitas objectiva consistit in convenientia objecti cum natura rationali: formalis verò in conformitate actus cum regula morum. Ad hoc sufficit, ut actus moralis tendat in finem ultimum interpretativè. Hunc homo non tenetur amare, neque in principio, neque in decursu vitæ suæ moralis. Secunda: Peccatum Philosophicum, seu morale, est actus humanus, disconveniens naturæ rationali, & rectæ rationi. Theologicum verò, & mortale est transgressio libera Divinæ legis. Philosophicum quantumvis grave, in illo, qui DEUM vel ignorat, vel de DEO actu non cogitat, est grave peccatum, sed non est offensæ DEI, neque peccatum mortale dissolvens amicitiam DEI, neque æternâ pœnâ dignum.

Ex his propositionibus secunda dicebatur excerpta ex Theobaldo Divione propositis: at Viva Trutine Theol. p. 3. ubi sub initium de his duabus propositionibus agit, num. 3. probat, in ea propositione secunda, dum ad S. Sedem deferretur, fuisse aliquid per invidiam mutatum. Occasione autem hujus damnationis orta est, vel saltem magis ventilari cœpta, inter recentiores quæstio duplex, scilicet. 1. Quid sit peccatum Philosophicum, prout distinguitur à Theologico, vel quæ sit ejus definitio. 2. An sit possibile, vel impossibile: pro quarum resolutione.

14. Dico 1. Definitio peccati purè Philosophici in ipsa propositione secunda damnata rectè exhibetur: scilicet quod sit actus humanus disconveniens naturæ rationali, & rectæ rationi: intellige soli; si enim disconveniret etiam legi Divinæ, & esset ejus transgressio, jam etiam esset peccatum Theologicè tale. Neque hæc prima pars propositionis illius damnatæ est damnata: sicut non est damnata pars altera ejusdem continens definitionem peccati Theologici, quod sit transgressio libera Divinæ legis: quæ verissima est.

Sicut etiam non est damnata illa pars propositionis damnatæ primæ, qua dicitur: Formaliter verò bonitas consistit in conformitate actus cum regula morum: quod communiter omnes tradunt: sed in prima illa propositione damnatum potissimum illud est, quod ultimò dicebatur, scilicet non teneri hominem ad amandum DEUM in principio, vel decursu vitæ. Et utique facile potest contingere, ut in propositione, vel formaliter, vel æquivalenter copulativa, una pars sit vera, altera falsa. Certe definitio illa peccati Philosophici, seu in consideratione Philosophica accepti, indicatur à S. Thoma 1. 2. q. 71. a. 6. ad 5. his verbis: Dicendum, quod à Theologis consideratur peccatum præcipue, secundum quod est offensæ contra DEUM; à Philosopho autem morali, secundum quod contrariatur rationi.

Hoc autem peccatum, purè Philosophicum, dari non potest, quin detur ignorantia, vel oblitio DEI; si quis enim de DEO cogitet, & quidem de eo, ut prohibente illud, quod in his circumstantiis ipse cogitans facit, jam peccatum Theologicum committit; nam, dum cogitans, DEUM actus sui conscium, peccat, advertit utique, se facere aliquid contrarium voluntati DEI, omne malum morale improbandi, & prohibentis: consequenter talis actio est aversio à DEO, & conversio ad creaturam, quæ secum affert per identitatem peccatum Theologicum. Ex his oritur jam quæstio secunda, an nempe actus aliquis humanus, moraliter malus, fieri possit cum tali ignorantia inculpabili DEI, & sic dari peccatum purè Philosophicum. Igitur

15. Dico 2. Peccatum purè Philosophicum non est possibile: ita defecto communissimè omnes. Prob. Quicumque peccat formaliter, seu cum morali advertentia ad culpam, non tantum advertit, se agere aliquid quomodocumque indecens, seu erubescendum, quale e. g. etiam foret, si quis, à prædonibus spoliatus omnibus vestibus, deberet incedere nudus: sed cognoscit, se agere aliquid culpabile, seu prohibitum: atqui hoc non potest agnoscere, quin agnoscat DEUM: ergo, ma. videtur non posse

posse negari; alias enim non posset dari discrimen, inter erubescantiam dignam compassione, & dignam reprehensione: seu inter ortam ex inculpabili causa, & ortam ex libero culpabili defectu. minor prob. Qui agnoscit aliquid prohibitum, debet agnoscere aliquem prohibentem: atqui nullum potest agnoscere prohibentem, nisi agnoscat DEUM: ergo debet hunc agnoscere. ma. est clara.

Prob. etiam min. Nihil potest esse prohibitum sub culpa, nisi sit, vel actus internus, vel certe complexum ex actu interno, & externo: atqui non potest agnosci, vel intelligi, prohibens actum internum, vel complexum ex actu interno, & externo, nisi agnoscat DEUS: ergo. ma. iterum non potest negari; nam, licet fors aliqui putaverint, actus pure internos, se solis non esse peccata, tamen nemo iudicavit, aut iudicat, solum actum externum, sine interna volitione libera, esse culpam, vel peccatum; cumque ratio culpæ, vel unicè, vel potissimum, stet in actu interno, debet vel maxime iste esse prohibitus, & ut talis apprehendi. prob. jam min. Non potest intelligi actus internus prohibitus, nisi intelligatur DEUS, vel immediate, vel mediate saltem prohibens; quia, vel nemo alius potest actum internum præcipere, aut prohibere: vel certe nemo id potest, qui non intelligatur, habere potestatem prohibendi à DEO, sicut e. g. habet Ecclesia: ergo.

16. Prob. ant. Si aliquis præter DEUM, & eos, qui ab ipso habent potestatem, posset agnosci prohibens actum peccaminosum, & consequenter actum internum, esset natura rationalis: sed hæc non potest agnosci prohibens talem actum: ergo. ma. admittitur ab adversariis (si qui sunt) & eruitur ex ipsa definitione peccati Philosophici. min. prob. Vel intelligitur natura rationalis individua ipsius peccantis: & hæc, cum non sit superior sui ipsius, non potest sibi ipsi aliquid prohibere, vel certe potest in præcepto facile secum dispensare: vel intelligitur natura rationalis ut sic, seu in communi, & quidem creata (nam DEUS supponitur non cogitari) & hæc, cum nihil sit à parte rei, sed tantum existat in intellectu, non potest reverà obligare.

Vel intelligitur per naturam rationalem collectio omnium naturarum rationalium existentium (non existentem, cum nihil sint, utique obligare non possunt) & nec ista potest prohibere efficaciter actus internos; quia non potest eos scire, consequenter neque de iis iudicare, neque ab iis abstergere, neque eos punire; nam facile possunt celari; atque adeo inutilis, frustranea, atque etiam rationi naturali difformis esset ista prohibitio: & consequenter non datur. Confirmatur. Talis collectio naturarum rationalium plurimos actus, etiam externos, non posset scire: & multò minùs posset scire, an sint conjuncti cum actibus internis, qui externos reddunt malos: adeoque neque de iis posset iudicare, vel eos punire. Imò talis collectio etiam non veller communiter tales actus punire, vel etiam plurimos eorum prohibere; cum multa ex ea collectione naturæ essent mala, & cuperent multa licita, quæ tamen sunt culpabilia.

Vel intelligitur tandem unum tantum indi-

viduum, ex illa collectione, distinctum à peccante, e. g. superior creatus: & contra hunc pugnant eadem ferme rationes; quia scilicet neque posset scire, nec iudicare, nec punire, universaliter actus malos, præsertim internos. Adde, quòd quis agnoscendo actionem tantum prohibitam ab aliquo superiore creato (cum hic non sit infallibilis regula) nondum eam agnoscat ut culpabilem, vel reprehensibilem; quia posset à tali superiore bonum prohiberi, & malum præcipi. Quare deberet prius, vel agnosci alia potestas infallibilis, adeoque Divina: vel certe deberet ille superior apprehendi ut imperans conformia naturæ rationali universali, adeoque ultimato iterum deberet recurri ad naturam rationalem universalem, quem recursum jam supra insufficientem ostendimus.

17. Nec dicas, recurri posse ad aliquam partem collectionis universalis, seu ad particularem aliquam communitatem individuorum rationalium; nam contra est: hæc communitas non esset potestas infallibilis; posset enim aliquid præcipere, vel prohibere, in bonum suum particulare, oppositum bono communi totius naturæ, adeoque malè. Si autem dicas, debere eam præcipere conformia toti naturæ, iterum recurris ad naturam universalem, tanquam mensuram honesti, & iterum impugnaris superioribus argumentis. Tandem, minor illa superior probari potest iisdem ferme argumentis, quibus in tract. de actibus humanis à n. 176. probavimus, primam regulam morum necessariò statuendam esse legem æternam DEI.

18. Collige ex dictis, quòd, etsi omittatur, possibile esse, ad breve tempus, invincibilem ignorantiam DEI, ea tamen non sit possibilis tunc, quando quis formaliter peccat; quia tunc eo ipso DEUM aliquo modo agnoscere debet. Vincibilis autem ignorantia DEI omnimoda omnino impossibilis est; cum enim hæc ignorantia vincibilis sit peccatum, & hoc dari non possit sine aliqua notitia DEI, sequitur clarè, ad eam ignorantiam requiri aliqualem DEI notitiam, consequenter ipsam ignorantiam non esse omnimodam. Dico omnimodam; quia utique potest dari aliquamdiu vincibilis, & invincibilis ignorantia DEI, non omnimoda, seu tantum quoad aliqua prædicata, magis explicita, e. g. ignorantia immensitatis, immutabilitatis, Trinitatis &c. Imò quoad aliqua prædicata latet DEUS adhuc etiam doctos, qui disputant de iis ipsis, an debeant DEO attribui, an non.

Dixi etiam, DEUM aliquo modo debere agnosci; quia sufficit ad peccatum, ut agnoscat, sub ratione confusa legis æternæ, vel supremi legislatoris: quæ notitia non abest à peccante, qui eo ipso, quòd rem prohibitam agnoscat, agnoscit, saltem exercitè, & implicite, quamvis remisse, legem, vel legislatorem prohibentem, ut scilicet, quemadmodum ait La Croix l. 5. à n. 55. cytharizans actu cognoscit regulas artis, quamvis non reflexè de iis cogitet: & sicut sacerdos, peccans contra castitatem, exercitè cognoscit, se esse voto adstrictum.

19. Quæres 1. An hæc impossibilitas peccati philosophici sit metaphysica, vel moralis. Resp. aliquos, quos vide citatos apud Vivam tract. Theol. p. 3. n. 4. existimasse, peccatum philo-

losofphicum tantum moraliter esse impossibile, eoquod non omnino implicet casus, quo aliquis tantum agnoscat, actionem esse contrariam naturæ rationali, non verò alteri superiori legi, quamvis, ut ait, id defacto nunquam fiat, eoquod homo peccans, exercitè, & implicite saltem, vel confusè, agnoscat legem Divinam. Mihi tamen cum communiori (ut testatur Viva loco modò citato n. 3.) videtur verosimilius, esse metaphysicam impossibilitatem, quam & ipse Viva ibidem videtur defendere.

Ratio est; quia non potest videri prohibitum aliquid à sola natura rationali, ut jam ostensum: ergo, quando res apparet ut prohibita, & culpabilis (quod necesse est ad hoc, ut appareat esse peccatum, vel culpà) debet, saltem exercitè, & implicite, aut confusè, apparere ut contraria legi Divinæ, adeoque DEO, ut jam explicatum. Et hinc videtur mihi etiam metaphysicè impossibilis omnimoda ignorantia DEI pro eo casu, quo quis peccat, seu aliquid facit, quod omnino absolute prohibitum, & culpabile iudicatur.

Licet autem peccans non semper agnoscat actionem suam immediatè in se prohibitam à lege Divina, sed e. g. ab homine: tamen sicut is, qui aliquid committit, immediatè à lege Ecclesiastica prohibitum, agnoscit, idem, saltem immediatè, prohibitum esse à DEO, sic etiam talis, agnoscens rem ut immediatè prohibitam ab homine, simul tamen satis agnoscit, eandem ut mediatè prohibitam ab altiori lege, ut patet ex dictis.

Si fingas casum, quo aliquis rudis ponatur existimare, aliquem hominem sibi imperantem etiam scire actus internos, & habere potentiam eos puniendi, ita, ut nullus ejus vim effugere ulla ratione possit, respondeo, vel talis existimat, eum hominem habere à se eam scientiam, & potentiam, vel ab alio: si dicatur secundum, debet agnoscere, saltem confusè, illum alium, hoc est, DEUM penetrantem secreta cordium, & omnipotentem vindicem: si verò primum, tunc hunc ipsum hominem sua opinione faciet ignorantem: sicut antiqui gentiles coluerunt multos tales DEOS. Certè talis jam agnoscit supremam potestatem, & infinitam scientiam prohibentem, adeoque sufficienter agnoscit DEUM, licet dein in eo graviter erret, quod putet, eam potestatem residere in homine.

Sic nemo dicit, olim gentiles non peccasse formaliter, & Theologicè, quando putarunt, se aliquid facere contrarium voluntati Jovis; eoquod rati, eum esse omnipotentem, ac supremum legislatorem, contra hunc ipsum egerint, quamvis eundem malè cum Jove identificarint. Et licet gentiles tantum agnoverint DEUM ut autorem naturæ, non autem ut autorem gratiæ, tamen graviter peccarunt, seque gehennâ dignos reddiderunt. Unde dici non potest, requiri ad peccatum Theologicum, cognitionem DEI ut authoris supernaturalis; aliàs gentes nunquam Theologicè peccassent, quod est falsum.

Accedit, quod in hac providentia (de qua potissimum loquimur) non videatur DEUS permittere, ut homo invincibiliter DEUM ignoret, quando peccat; cum lumen rationis cuilibet indiderit, quod juxta SS. Patres, cuicque ratione

utenti, facillimè, & primò, DEUM ostendit, præfertim, cum aliquid prohibitum facere tentat, quando DEUS vel maximè vult, ab eo ipsum absterre. Addendum adhuc: si quos casus, tanquam metaphysicè, non autem moraliter possibiles, adversarii ponunt, hi, vel moraliter etiam possibiles sunt, vel etiam metaphysicè implicanti; quia rudes homines, inter barbaros in sylvis enutriti, sunt innumeri: & si potest unus ratione utens habere talem ignorantiam DEI, ac peccatum philosophicum facere, non est ratio, quare non plures, aut pluries, idem possint patrare: nisi dicatur, DEUM id in hac providentia non permittere, quod reipsa est dicere, in hac providentia peccatum philosophicum impossibile esse. Gratis autem diceretur, DEUM quidem non posse, aut velle tale peccatum sæpius permittere, posse tamen rarissimè; nam, si potest, aut vult aliquando, debet asserri positiva ratio, cur non sæpius; aliàs, sicut potest, & vult peccata Theologica sæpius permittere, etiam poterit sæpius permittere philosophica.

20. Quæres 2. Qua de causa propositio hæc de peccato philosophico damnata sit. Resp. 1. Non est ullo modo damnata sententia eorum, qui tantum in sensu conditionato dixerunt, quod, si peccatum philosophicum poneretur, illud non esset peccatum mortale, nec DEI offensæ; ait enim Pontifex, doctrinam, quam damnat, de novo erumpere: atqui sententia illa conditionata fuit jam satis antiqua tempore Alexandri VIII. cum eam teste La Croix l. 5. n. 57. jam docuerit Gerson, Curiel, Suarez, Lessius, Lugo, Gonet, & alii: imò ita sentire videtur ipse S. Thomas 2. 2. q. 20. a. 3. in corp. ajens: *Si posset esse conversio ad bonum commutabile sine aversione à DEO, quamvis esset inordinata, non esset peccatum mortale*: atqui non datur aversio à DEO moralis, quæ suo modo est ejusdem contemptus, quando hic nullo modo cognoscitur. Itaque ex alio capite, & primariò quidem, ut rectè observat La Croix modò citatus n. 58. damnata est propositio illa, & justissimè quidem; quia, ut iacet, non facit distinctionem, inter ignorantiam, & inadvertentiam ad DEUM, vincibilem, & invincibilem, & de utraque æqualiter intelligi potest: multò minus hæc propositio indicat, aut supponit, impossibilem esse ignorantiam DEI vincibilem, sed potius videtur anam dare judicandi, eam possibilem esse: est autem certum, quod ignorantia, vel incogitantia, aut inadvertentia ad DEUM, si vincibilis sit, non excuset ab offensæ DEI, & reatu poenæ æternæ, actionem graviter naturæ rationali oppositam. Et hæc est causa damnationis primaria.

21. Fortè etiam Pontifici displicuit, quod propositio, prout iacet, abstrahat à sensu conditionato, & absoluto, à possibilitate, & existentia peccati philosophici, adeoque legenti ingerere possit opinionem, quasi talia peccata frequenter dari possint (nam non magis conditionatè loquitur de peccato philosophico, quam de Theologico, quod frequens est) consequenter de occasionem hominibus, excusandi sua peccata, tanquam purè philosophica, per ignorantiam, vel potius per inadvertentiam ad DEUM: qua ratione posset præbere scandalum, seu occasionem peccandi, id est, abutendi hac opinio-

ne ad excusandas excusationes in peccatis. Psal. 140. v. 4.

Dixi: *Propositio, prout jacet*; nam, ut Viva trutin. Theol. p. 3. n. 3. ait, Thefes Divionenses, adjunctis præsertim scriptis Professoris, clarè ostendunt, propositionem tantum in sensu conditionato propugnatam fuisse. Addit etiam La Croix l. 5. n. 58. propositionem idè quoque damnatam fuisse; quia negat, peccatum philosophicum esse offensam DEI; cum tamen sit offensa materialis. Sed rectè quidam ingeniosus recentior dubitat, an Pontifex ad talem quæstionem vocabulariam attenderit.

22. Objicit quidam contra nostram probationem, mendacium e. g. esse naturæ Divinæ dissonum, eisque moraliter malum, neque tamen esse à lege superioris, sed ab ipsa natura, DEO prohibitum, adeoque intelligi posse, quod aliquid per ipsam naturam rationalem, absque altiore legislatore prohibitum sit. Sed respondetur, in DEO non opus esse lege superioris; cum dari non possit, & sufficere mendacium ejus voluntati necessariò dissonum esse; cum per hoc ipsum ei mendacium reddatur metaphysicè impossibile, nec ipse in hoc secum dispensare possit: at non ita res se habet in natura rationali creata, cui mendacium, vel aliud peccatum, non redditur eo ipso impossibile, quod ejus voluntati rationali contrarium sit; præterquam enim, quod hæc voluntas creata non sit regula omnis honesti, & boni (sicut est Divina) insuper contra se ipsam potest agere, & secum, si non altiori potestate ligetur, facile dispensare. Alia, quæ hic objici possent, vel sunt soluta in tr. de DEO. n. 17. quando actum de ignorantia DEI: vel in tract. de actibus humanis, n. 174. quando de prima regula morum: vel tandem facile solvuntur ex dictis hucusque in probatione, & declaratione nostræ sententiæ.

ARTICULUS III.

In quo stet formalis malitia peccati.

23. Controversia hæc celebris est inter auctores, sed speculativa, & in ordine ad praxin parùm faciens. Ad ejus intelligentiam notandum 1. Duplex datur privatio, physica, & logica. Illa est negatio puræ formæ in subiecto capaci, seu negatio formæ aliquo modo debitæ subiecto, e. g. cecitas in homine. Altera etiam vocatur privatio secundum dici, & est aliquid positivum, sed tamen explicatur per terminum negativum, & ratione sui excludit aliam formam, vel quasi formam, cujus dicitur esse privatio, e. g. indivisio, quæ est positivum quid, scilicet ipsa realiter unitas rei, vel unio partium ejus inter se; explicatur tamen per vocem negativam, ut patet: excludit autem divisionem, quæ est forma, vel quasi forma denominans divisum. Dixi quasi forma; quia, cum divisio sit negatio unionis, non est propriè forma.

Aliud exemplum est irrationalitas, quæ est quasi irrationalitas, seu non rationalitas, & est realiter quid positivum, scilicet ipsum animal: at explicatur per terminum negativum: exclu-

dit autem formam positivam, seu rationalitatem. Talis etiam est claudicatio, seu incessus curvus, excludens ratione sui gressum rectum. Vocari etiam potest hæc privatio radicalis, quatenus suo modo causat, vel infert privationem, seu negationem formalem.

24. Notandum 2. Ad peccatum formale non requiritur tantum actus qualiscunque, sed liber; absque libertate enim non datur peccatum formale; unde in sententia (quam in tract. de actib. hum. à num. 126. amplexus sum) docente, libertatem non esse actui essentialem, & intrinsecam, sed extrinsecam, & constitui per actum primum proximum liberum, non potest malitia peccati formalis, saltem adæquatè, stare in positivo; nam libertas, eam malitiam constituens, involvit negationem impedimentorum &c. quæ consequenter etiam constituit malitiam, quidditative, seu adæquatè sumptam: quanquam in ea etiam sententia dici possit, malitiam denominative sumptam, stare in positivo; quia malitia denominative sumpta, seu id, quod dicitur malum, est ipse actus secundus, non verò actus primus &c.

Sed hic addendum, auctores, dum quærent, an malitia formalis peccati stet in positivo, vel negativo, seu privativo, non quærere, an stet in negationibus illis, quæ requiruntur ad actum primum, vel ad denominationem actus liberi, sed potius quærere, an stet in privatione, præsupponente totum actum liberum, & ex hoc resultante, vel hunc subsequente, quatenus scilicet, posito actu libero, materialiter, ut ajunt, peccaminoso, resultat, vel sequitur privatio honestatis, rectitudinis, vel conformitatis cum lege, quam debet habere vel actus, vel voluntas; & ob cujus defectum datur actus malus.

Dixi: vel actus, vel voluntas; hæc enim, cum sit capax actus honesti, utique potest habere privationem, ejus: item actus in se indifferens ad hoc, ut fiat in circumstantiis, bonum, vel malum ipsum reddentibus, e. g. præcepti, vel prohibitionis, potest etiam habere privationem honestatis: at verò, si actus sit intrinsecè malus, e. g. odium DEI, non est capax honestatis; adeoque neque privationis ejusdem: sed tantum est capax puræ negationis, nisi cum Gonetio tom. 3. tract. 5. disp. 3. a. 1. num. 9. Tannero tom. 2. disp. 2. quest. 5. dub. 2. num. 36. dicas, actum, secundum communem rationem genericam consideratum, e. g. præcisè ut actum voluntatis, seu odium, posse dici privatum honestate, vel rectitudine, quatenus actus odii, genericè sumptus, tendere potest in aliud objectum, & sic esse honestus; ferme sicut Logici dicunt, operationem intellectus ut sic posse fieri rectam, vel irrectam.

25. Notandum 3. Si possibilis est pura omissio libera peccaminosa, qualem admisi tract. de act. hum. num. 110. & 112. & seq. tunc ejus malitia, saltem denominative accepta (quidditative enim accepta involvit actum primum proximum, qui multa positiva complectitur) stat in pura negatione: quæ quidem non potest esse privatio propriè dicta, respectu ipsius omissionis; nam hæc, etiam in genere sumpta, non est capax formæ propriè talis (quidquid sit, an capax sit alius ejus honestatis qualiscunque moralis, & impu-

tabilis ad laudem, vel meritum, de quo videatur Arriaga tom. 4. tract. de merito disp. 53. sec. 2. & Ripalda tom. 1. de ente supernaturali l. 3. disp. 70.) sed tantum potest esse privatio propriè dicta respectu voluntatis, quæ per eam ommissionem privatur actu tunc præcepto; si enim actus præceptus non esset, ommissio peccaminosa non foret.

26. Notandum 4. Questio hæc in eo versatur, an privatio illa subsequens, de qua n. 24. debeat dici tota, vel partialis malitia formalis peccati: vel an sit tantum aliquid connexum, & consequens, ipsa verò malitia stet in prædicto positivo, sive in actu ipso libero, qui legi opponitur. In qua tamen questione videtur tanquam certum supponi debere, quod actus liber malus sit saltem pars materialis peccati: item, quod ratione sui excludat rectitudinem, vel honestatem sibi oppositam, & sic sit causalis privatio.

Varie jam sunt sententiæ, quas vide apud Haunoldum l. 2. tract. 2. c. 1. contr. 4. §. 1. & Tannerum tomo 2. disp. 2. §. 5. dubio 2. Oviedo in 1. 2. tract. 4. contr. 5. puncto. 1. qui auctor puncto. 6. multis explicare contendit mentem P. Vasquezii in 1. 2. disp. 95. c. 10. ubi peccati malitiam in relatione rationis collocare videtur: per quam, si (ut videtur) aliud non intelligat, quam denominationem extrinsecam, nobis oppositus non est.

27. Dico. Malitia formalis peccati commissionis stat in ipso actu libero legi opposito, & non in privatione consequente, vel resultante, ita Oviedo loco n. præced. citato, puncto 7. & reipsa Vasquez, ut ostendit idem Oviedo puncto. 6. Haunoldus, loc. n. præc. citato §. 3. qui insuper citat Cajetanum, Medinam, Angles, Zumel, Perez, Casalium, Arragonium, Curiel, Cornink, Lessium, Comptonum, & alios. Cum autem in mea sententia actus liber, ut talis, sit concretum, ex ipso actu secundo vitali voluntatis in recto, & ex actu primo libero, sive omnibus principiis ad libertatem requisitis, constitutum, addendum est, quod malitia peccati commissionis, in recto, seu denominativè accepta, dicat ipsum actum vitalem, qui denominatur malus: si autem malitia sumatur quidditivè, seu secundum rectum, & obliquos, tunc dicat non tantum actum vitalem, sed etiam reliqua omnia requisita ad totum concretum.

Ubi insuper noto, non omne, quod constituit aliquod concretum, vel aliquam denominationem, posse etiam recipere eandem illam denominationem; nam multa constituunt libertatem, quæ non sunt libera, e. g. cognitio, habitus. &c. & pariter etiam constituunt aliqua malitiam adæquatè sumptam, quæ non sunt mala, e. g. lex prohibens constituit actum malum, seu prohibitum; cum tamen ipsa, nec sit mala, nec prohibita: quibus in casibus dicuntur ista denominare per contrarietatem, de qua re ago tr. de virt. Theol. disp. 1. q. 1. a. 2. n. 14. Ex quo etiam inferitur, non omnia, quæ constituunt actum peccaminosum, quidditivè, vel adæquatè sumptum, displicere DEO, vel ab eo puniri, sed ea tantum, quæ constituunt actum malum denominativè sumptum.

Hæc præmittenda duxi, ut intelligatur, quo

sensu deinceps locuturi sumus, quando loquimur de actu libero malo: nempe, quando dicemus, malitiam consistere in hoc actu, intelligendi sumus ordinariè de actu, & malitia, denominativè sumptis.

28. Probatur jam conclusio 1. auctoritate. S. Augustinus l. de duabus animabus contra Manicheos c. 11. definiens peccatum bis sic scribit: Peccatum est voluntas retinendi, vel consequendi, quod justitia vetat, & unde liberum est abstinere. Rursus l. de perfectione justitiæ contra Cælestium c. 2. ratiocinatione. 4. concedit Cælestio, peccatum dici, & esse actum, qui vitari potuit. item l. 22. contra Faustum c. 27. ait peccatum esse, dictum, vel factum &c. Quæ omnia significant, rationem peccati in eo stare, quod sit actus positivus contrarius justitiæ. S. Damascen. l. 4. de fide c. 21. ait: Vitium enim non substantia aliqua, neque substantiæ proprietas, sed accidens, per vitium autem non intelligitur à Patribus habitus, sed lapsus actus, ut debent fateri adversarii; nam plures textus, quos contra nos adducunt, includunt hunc terminum, quem ipsi explicant de vitio actuali.

De mente S. Thomæ ait Oviedo in 1. 2. tr. 4. contr. 6. punct. 8. num. 83. se nihil velle definire. Vasquez in 1. 2. disp. 95. c. 13. ait, fuisse ambiguum: & fatetur etiam Granado in 1. 2. contr. 6. tract. 1. disp. 1. sec. 1. n. 6. esse controversam. Certè non videtur minùs nobis favore, quam adversariis; nam 1. 2. q. 19. a. 1. in corp. & alibi sæpius ait: Bonum, & malum, sunt per se differentie actus voluntatis: atqui differentia debet identificari generi: ergo bonitas, vel malitia debet identificari actui voluntatis. Rursus l. 3. contra gentiles c. 9. ait: Nec malum, secundum quod est differentia specifica in genere moralium, importat aliquid, quod sit secundum essentiam suam malum: sed aliquid, quod secundum se est bonum, malum autem homini. Et 1. p. q. 48. a. 1. ad 1. ait: Malum, quod est differentia in moralibus, est quoddam bonum, adjunctum privationi: at qui pura negatio non est bona in se. vide Haunoldum l. 2. tract. 2. n. 429. Addit autem Oviedo loc. cit. punct. 7. num. 77. pro hac sententia stare omnes Patres, & Scholasticos, qui dicunt, malitiam dicere oppositionem ad dictamen rationis, vel, quod idem videtur esse, ad legem æternam.

29. Probatur conclusio. 2. ratione. Malitia moralis nihil est aliud, quam contrarietas, vel difformitas, aut oppositio actus cum regula morum, seu lege Divina: sed hæc stat in ipso actu, & non in privatione consequente: ergo, maj. videtur innegabilis, & probatur à pari. Fallitas, vel malitia intellectualis judicii, nihil est aliud, quam contrarietas, vel difformitas actus cum objecto: rursus malitia picturæ stat in difformitate cum regulis artis pictoriæ: item malitia definitionis, vel syllogismi, stat in oppositione cum regulis Logicæ: ergo etiam malitia moralis stat in difformitate cum regulis morum.

Prob. etiam min. Posito actu e. g. odiū DEI, vel esūs carniū die jejunii, & posita simul lege prohibente, absque intellectu ulla privatione subsequente, intelligitur jam oppositio, vel difformitas cum lege, sicut scilicet vitiositas syllogismi

gismi, vel absurditas pictura, intelligitur præcisè positus ipsis, & legibus artium contrariis: ergo. Certe si, si per possibile, si per impossibile, darentur simul amor DEI, & odium (quo casu utique non daretur privatio, in qua adversarii volunt consistere malitiam) tamen odium DEI esset vitiosum, & malum: sicut quando in Christo Domino simul fuit summum gaudium, & summa tristitia, etsi tristitia non traxerit post se privationem gaudii, tamen fuit molesta, & dolorosa.

30. Prob. conclusio 3. Non potest malitia universaliter stare in privatione, quæ respiciat voluntatem, neque in privatione, quæ respiciat ipsum actum (de quo vide dicta n. 24.) atqui in una harum deberet malitia stare: ergo. min. est clara. prob. 1. pars majoris. quando committitur peccatum contra præceptum purè negativum, quod sæpius fit, tunc non datur privatio respectu voluntatis: sed malitia peccati commissionis tunc datur, quando agitur contra præceptum purè negativum: ergo. min. claret expendenti terminos.

Prob. ma. Quando præceptum est purè negativum, e. g. non furandi, non odio habendi DEUM, &c. ad id implendum non requiritur actus positivus, sed sufficit omisio actus, & impletur hoc præceptum etiam à dormiente: ergo voluntas tunc non exigit actum positivum: atqui privatio non datur, nisi quando aliquid spoliatur aliquo, quod exigit, siue cuius est capax, non quomodocunque, sed cum aliquo jure, vel debito naturali, aut morali; neque enim dicitur quilibet gregarius pati privationem divitiarum imperatoris, neque animal irrationale privationem gloriæ coelestis: ergo in eo casu non patitur voluntas privationem ullius actus; quia tunc ei non debetur actus ullus, sed tantum negatio actus mali, seu furti &c. quod vel maxime verum est, quando ponitur possibilis pura omisio libera, quam in tract. de act. hum. n. 110. adstruximus. Quod si etiam ista possibilis non esset, tamen sufficeret voluntati pro eo casu ad impediendum peccatum omisio necessaria, quacunque tandem ex causa hæc daretur.

Si tamen ulterius contendas, & dicas, ex eo, quod voluntas libera omittere purè non possit, rectè inferri, quod in casu præcepti negativi obligantis, voluntas patitur privationem alicujus actus, impossibilis cum actu peccaminoso, debebis imprimis probare impossibilitatem puræ omisionis liberæ: 2. debebis ostendere, quam privationem patiatur voluntas in casu omisionis necessariæ. 3. debebis admittere, quod, cum actus peccaminosus impediri possit per infinitos actus, seu bonos, seu indifferentes, debebis, inquam eo casu admittere, quod malitia peccati stet in privatione omnium istorum actuum; quia, si voluntas non privaretur omnibus, non peccaret; hoc autem est incredibile, & qui vellent hoc afferere, deberet id planè rationibus efficacibus probare.

31. Prob. jam 2. pars majoris superius posita, scilicet, quod privatio illa non possit afficere ipsum actum. Sæpius actus est intrinsecè, siue ex essentia sua malus, e. g. odium DEI, mendacium &c. ergo non est capax bonitatis: ergo non potest habere privationem boni-

tatis, seu honestatis, ut est clarum. Nec dicas cum Goneto, & Tannero locis citatis num. 24. actum talem in genere acceptum esse indifferentem, & consequenter secundum gradum genericum esse capacem bonitatis, adeoque etiam privationis; hoc enim reipsa est dicere, actum, non quidem realiter, sed tantum præcisivè sumptum, esse capacem bonitatis, seu honestatis: siue, alium actum, qui cum hoc quoad genus conveniat, non autem hunc ipsum actum intrinsecè malum, posse esse honestum; unde hic etiam non potest esse privatus rectitudine in sensu physico, sed ad summum in aliquo sensu præcisivo, & metaphysico: consequenter neque datur privatio physica, sed tantum aliqua metaphysica, siue per conceptum: quæ ratione etiam leo potest dici privatus rationatione; quia leo genericè acceptus, siue ut animal, potest conjungi cum rationalitate, & rationatione: quis autem dicat, malitiam formalem peccati stare in privatione tantum metaphysica?

32. Nec dicas iterum cum Goneto tom. 3. tract. 5. disp. 3. n. 11. actum genericè acceptum habere saltem debitum morale ex lege, ut habeat bonitatem, quale debitum non habet e. g. leo, ut habeat rationalitatem; nam contra est: leges non scribuntur actibus, sed voluntatibus: multò minus scribuntur actibus tantum genericè sumptis, qui à parte rei dari non possunt. Dein leges non præcipiunt aliquid impossibile: est autem omnino impossibile, ut actus intrinsecè malus habeat bonitatem moralem, unde nec talis actus habet debitum morale ad habendam honestatem, consequenter nec privationem inde ortam, nisi ad summum aliquam metaphysicam per conceptum, in qua stare non potest malitia formalis peccati. Confirm. Malitia e. g. odii DEI est major, quàm tantum privatio actus alterius indifferentis, vel etiam boni, excludentis illud odium: ergo malitia odii non potest stare in ea tantum privatione: ant. est clarum; utique enim pejus est, DEUM positivè odisse, quàm tantum non amare, vel non exercere alium actum.

ARTICULUS IV.

Solvuntur Objectiones.

33. **O**B. 1. SS. Patres sæpius dicunt, malitiam esse nihil, malum non existere, privare bono &c. ergo juxta SS. Patres malitia consistit in privatione. Ad hanc objectionem variè respondetur: & sanè id fieri debet; cum etiam textus SS. Patrum varii sint, & varia intendunt. Longum nimis foret, eos omnes afferre: videri possunt apud Vasquez in 1. 2. disp. 95. c. 4. & 11. Aliqui, imò multi textus SS. Patrum tantum volunt, malitiam esse nihil substantiale; agunt enim contra Manichæos, qui volebant, aliquas substantias esse absolute malas; hinc SS. Patres dixerunt, malum esse nihil, siue non habere essentiam, seu substantiam. Sicut autem SS. Patres per naturam intelligebant substantiam, ita per existere simpliciter sumptum, intelligebant existere substantialiter: quo in sensu, ut advertit Haunoldus l. 2. tr. 2. n. 234. proprietates

tates non dicuntur existere, sed inesse. Sic etiam SS. Patres per rem quandoque non intelligunt quidlibet distinctum à pura negatione, sed ens substantiale: ita Augustinus *l. de perfectione justitiae contra Coelestium c. 2. ratiocinatione. 4.* distinguit inter actum, & rem, additque, *peccatum quidem actum dici, & esse, non rem.*

34. Econtra aliquando SS. Patres, dum dicunt, aliquid esse nihil, intelligunt in sensu morali: & sic peccatum erit nihil moraliter; quia nihil conducit ad ultimum finem. Sic S. Paulus *1. Cor. 8. v. 4.* ait: *Scimus, quia nihil est idolum in mundo:* & in hoc sensu S. Augustinus *tr. 1. in Joannem longè post medium in illa verba Joan. 1. v. 3. Sine ipso factum est nihil.* ait: *Peccatum quidem non per ipsum factum est: & manifestum est; quia peccatum nihil est: & nihil sunt homines, cum peccant. Et idolum non per Verbum factum est. . . . & scriptum est: scimus, quia nihil est idolum.* Certè non in sensu physico, nihil est idolum, aut nihil fiunt homines peccantes, sed tantum in sensu aliquo morali. Et hac ratione putant explicari posse SS. Patres Haunoldus, Comptonus, & alii.

Secundò, adhuc aliter responderi potest cum Vasquez in *1. 2. disp. 95. c. 11. n. 55.* scilicet, SS. Patres peccatum explicasse, non formaliter in se ipso, sed radicaliter in suo effectu, vel quasi effectu, quem post se trahit, quique est privatio: Roboratur hæc responsio ex eo, quòd SS. Patres, explicantes peccatum per privationem, per hanc intelligant sapius privationem gratiæ, & justitiæ habitualis, quæ est potius effectus: & in hoc sensu etiam plerique dicunt, peccatum esse recessum, vel defectionem à DEO, vide Vasquez *loc. cit. n. 57.*

35. Tandem expeditius potest responderi cum Haunoldo *l. 2. tr. 2. n. 433.* SS. PP. non attendisse ad subtilitates has scholasticas, nec voluisse intelligi de privatione physica formali, sed de logica, aut radicali, quam explicavimus *n. 23.* unde peccati malitia juxta eos stabit in privatione rectitudinis, seu honestatis logica, qualis etiam est ipse actus positivus, qui ratione sui infert, vel post se trahit, negationem rectitudinis, vel honestatis actualis: & sic intelligi possunt textus, quibus dicitur, malum privare bono. In forma dist. ant. SS. Patres dicunt, malitiam nihil esse substantiale. conc. ant. dicunt, nihil esse accidentale. subdist. moraliter. conc. physice. neg. ant. & conseq.

Vel respondeo. 2. om. ant. dist. conseq. malitia peccati consistit in privatione logica. conc. conf. in privatione physica neg. conf. videatur Oviedo in *1. 2. tract. 4. contrav. 5. punct. 8. num. 80. & 81.* Nec refert, quòd SS. Patres aliquando dicant, malum, vel peccatum nihil esse, quàm privationem; nam vel tantum volunt indicare inevitabilem connexionem inter peccatum, & consequentem privationem, vel negationem honestatis: vel loquantur moraliter: sicut sæpe solemus dicere: *Hic homo nihil est, quàm colluvies vitiorum: hæc res nihil est aliud, quàm tua perniciēs, &c.*

36. Ob. 2. Potest ostendi, quòd etiam malitia peccati, contra præceptum purè negativum, stet in privatione, seu negatione alicujus positivi, concernentis voluntatem: ergo probatio

nostra tertia, *num. 30.* allata, est nulla. prob. ant. potest dici, quòd illa malitia e. g. odii DEI, stet in privatione negationis odii ut præcepta: sed hæc negatio ut præcepta, est aliquid positivum; quia pro parte involvit ipsum præceptum: ergo. Resp. neg. antec. ad probat. dist. maj. potest dici, quòd malitia stet in privatione negationis ut præcepta, denominativè sumptæ, conc. maj. negationis ut præcepta, quiditativè sumptæ. neg. maj. & dist. sic min. neg. conseq. Malitia non potest stare in privatione negationis ut, præcepta, adæquate sumptæ; aliàs deberet dari privatio, seu negatio ipsius præcepti, quo casu, nec actus amplius foret prohibitus, nec negatio præcepta: qua ratione tolleretur peccatum, & ejus malitia.

Unde malitia tantum stare potest in privatione, seu exclusionem negationis, denominativè acceptæ, sive negationis, quæ præcepta est, non quæ præcepta. Sic autem est pura negatio, nec quidquam positivum involvit. Adde, quòd præceptum etiam naturale (nam hoc est voluntas DEI obligans, & non dictamen conscientiæ; istud enim tantum est illius applicatio, vel aliquomodo promulgatio) quòd præceptum, inquam, naturale, sit purè extrinsecum voluntati: adeoque etiam ejus privatio, vel negatio, non afficiat voluntatem; quia non privat eam bono debito.

37. Ob. 3. Posset dici cum Cardinali de Lugo apud Haunoldum *l. 2. tract. 2. num. 417.* malitiam actus peccaminosi stare in carentia perfectionis, vel honestatis, non quidem possibili actui peccaminosè elicitò, e. g. odio DEI (nam huic non est possibilis honestas) sed possibile alteri actui, e. g. actui charitatis: seu, potest dici, malitiam actus peccaminosi stare in negatione identitatis cum actibus bonis, vel saltem non malis, quam negationem habet actus malus: ergo potest explicari, quomodo malitia dicta stet in negatione, vel privatione. prob. ant. quodlibet ens est imperfectum; quia caret perfectione majori, non quidem sibi possibili, sed alteri: e. g. homo est imperfectus; quia caret perfectione Angeli: ergo.

Resp. hæc sententia reipsa est Goneti, de qua *n. 24.* nec adstruit privationem physicam in actu, sed tantum metaphysicam; unde neg. ant. ad prob. conc. antec. neg. conseq. Aliud est imperfectum tantum physicè, aliud imperfectum moraliter, & culpabiliter. Imperfectio physica potest stare in aliquo prædicato necessario: at imperfectio moralis, & culpabilis, debet stare in aliquo, quod voluntas liberè potuit ponere, vel omittere; non enim datur culpa sine libertate. Jam verò illam identitatem actus mali cum perfectionibus actus boni, non potuit voluntas ponere; quia est impossibilis: sed nec potuit voluntas impedire illam negationem identitatis; quia est necessaria; hinc neutra potest reddere voluntatem culpabilem: sed hæc tantum redditur culpabilis ex eo, quòd actum hunc malum liberè posuerit, vel privationem actus, aut honestatis oppositæ, liberè non impediverit: non autem ex eo, quòd, posito jam actu positivo, non posuerit eam identitatem, vel non impediverit eam negationem: unde malitia stat, vel in eo actu, vel in illa privatione oppositæ honestatis: non

non autem stat in secundo (si sermo sit de peccato commissionis) ut probatum: ergo stat in primo.

38. Ob. 4. Debet dici cum Antonio Perez, quod omnem actum liberum præcedat pura omisio libera, quæ impossibilis sit cum omni alio actu positivo, impediendo actum illum liberum. e.g. hunc actum: *volo mentiri*: præcedit omisio libera pura omnis actus alterius positivi, v.g. actus charitatis, adeo intensi, ut impossibile sit etiam cum veniali mendacio: vel omisio libera alterius actus, quo dicerem: *nolo mentiri*. &c. & in hac pura omisione libera debet dici, quod stet malitia peccati: ergo stabit malitia in negativo, seu privativo. prob. ant. si hoc non dicatur, debet dici, quod DEUS sit auctor malitiæ peccati, eamque amet; quia DEUS est auctor omnis entitatis positivæ, eamque amat. Et sanè iste Theologus, qui vocatur Doctor mirabilis, dicit, DEUM amare ipsam entitatem actus odii Divini; cum in se bona sit, & malitiam omnem, in prævia omisione libera residentem, supponat.

39. Resp. neg. ant. ad prob. neg. ant. de quo plura art. seq. Nec vera est, quam Perez tradit, definitio entis in genere, scilicet: *Ens est, quod est prudenter amabile*: certè S. Thomas. 1. 2. q. 9. a. 6. ad 2. ait: *Dicuntur tamen illa proprie delectabilia, quæ nullam habent aliam rationem appetibilitatis, nisi delectationem, cum aliquando sint, & noxia, & inhonestæ*. En bonum, adeoque ens, non prudenter amabile. Ulterius contra hanc Perezii opinionem est, quod eodem modo experiat me habere circa libertatem, quando liberè dico: *volo orare*: quàm, quando dico: *volo mentiri*: & tamen libertas formalis actus boni stat in ipso actu bono, ut fatetur adversarius: ergo etiam libertas actus mali stat in ipso actu malo. Quamvis autem absolute possibilis sit pura omisio libera, omnino tamen gratis, & contra communem auctoritatem dicitur, eam dari ante omnem actum liberum malum.

40. Obj. 5. Actus idèd est malus; quia causat privationem actus debiti: ergo privatio est magis mala. Resp. neg. ant. nam sæpe non causat talem privationem, e.g. odium DEI non causat privationem actus debiti; cum sæpe nullus sit debitus, maxime, si possibilis sit pura omisio libera, ut dictum n. 30. Quod si etiam semper aliquis in iis circumstantiis debitus esset, ut transmissimus eodem num. 30. tamen non propter privationem, sed propter seipsum, malus esset actus odii DEI, malitiâ distinctâ à malitia privationis: imò si, sive per possibile, sive per impossibile, conjungerentur in eodem subiecto, actus e.g. odii DEI, & alius actus, ex sua natura cum illo odio impossibilis, & consequenter non daretur privatio illa, tamen odium DEI esset malum, & homo propter illud reprehensibilis, ut dictum n. 29. Accedit, quod privatio actus tantum indifferentis, impossibilis cum odio DEI, non sit tam mala, quàm malum est ipsum odium: consequenter non possit odium tantum idèd esse malum; quia causat eam privationem.

41. Obj. 6. Ens ut ens est bonum: ergo malitia non potest esse ens, seu actus positivus.

prob. conf. aliàs ens quæ bonum esset malum: hoc implicat: ergo. Confirm. Bonum quatenus bonum, est amabile: ergo quatenus bonum non est malum: sed ens quatenus ens, est quatenus bonum: ergo ens quatenus ens, non potest esse malum, & adhuc minus potest esse formalis malitia. Resp. dist. antec. Ens ut ens debet esse bonum physicum. conc. ant. bonum morale, neg. ant. & conf. Actus positivus malus est tamen bonum physicum, sive est ens, habens unam ex tribus bonitatibus, honestatis, utilitatis, delectabilitatis, scilicet ultimam.

Ad prob. dist. ma. ens quæ bonum physicum esset malum physicè, hoc est, esset distinctum ab omni bonitate etiam delectabili. neg. ma. quæ bonum physicum esset malum moraliter, hoc est, inhonestum, & prudenter non amabile. conc. ma. & dist. sic min. neg. conf. Ubi nota, per *malum physicum*, seu, ut alii loquuntur, *absolutum*, aut, ut Gonet loquitur, *simpliciter dictum*, hinc intelligi illud, quod est distinctum ab omni triplici bonitate, adeoque est pura negatio: quanquam alias non raro per *malum physicum* intelligatur id, quod moraliter est bonum, sed tamen affligit, vel dolorem causat: & sic poenæ inferni dicuntur sæpius malum physicum, quamvis sint honestæ, & à DEO intentæ.

Ad confirmationem dist. ant. bonum morale, quatenus moraliter bonum, est amabile, conc. ant. bonum physicum, quatenus physicè bonum. subdist. est amabile, semper prudenter. neg. ant. est amabile, vel prudenter, vel imprudenter. conc. antec. & neg. consequ. quia etiam, quod non est bonum moraliter, tamen est imprudenter amabile. Distinguo etiam subsumptum. ens quatenus ens, est quatenus bonum physicum. om. est quatenus bonum morale. neg. subsumptum, & consequentiam. Adde, quod, sicut bona physica, e.g. voluptas illicita, non sunt prudenter amabilia, ita mala physica, sive sint puræ negationes, sive entia positiva, sint sæpe prudenter amabilia, & in hoc sensu moralia bona negativa. Sic moraliter honestè amabilis est poena, ob delictum iuste inflicta, quæ est positivum malum physicum: item carentia peccati, quæ est physica negatio, & malum aliquo modo physicum.

42. Ob. 7. Ens morale etiam est bonum morale: sed juxta nos malitia peccati, si stat in actu positivo, est ens morale: ergo etiam est bonum morale: hoc est in terminis falsum: ergo. prob. maj. ex S. Thoma. 1. 2. q. 18. a. 1. in corp. dicente, *Omnis actio, in quantum habet aliquid de esse, in tantum habet de bonitate*. Similia habet. 1. p. q. 5. a. 3. ad 2. ergo. Confirm. Omne ens physicum est bonum physicum: ergo omne ens morale etiam est bonum morale.

Resp. neg. mai. ad prob. neg. conf. S. Thomas loquitur de ente physico, & bonitate physica, quam habet etiam ens morale, si simul sit ens physicum; nam aliquando, saltem ab aliquibus, dicuntur etiam ea, quæ non sunt, existere moraliter, & in hoc sensu esse entia moralia. Ad confirm. neg. conf. bonitas enim physica est proprietas omnis entis physici, & prædicatum transcendente: non item bonitas moralis, seu honestas, & laudabilitas; quia hæc est differ-

rentia entis moralis; nam aliqua sunt moraliter bona, alia moraliter mala.

43. Dices. Omne ens morale est bonum: non bonitate physica; hæc enim est propria enti physico: ergo bonitate morali. Confirm. 1. Omne ens morale est integrum integritate morali: sed in hac integritate stat bonitas moralis: ergo. Confirm. 2. Vel actus habet totum id, quod habere debet, vel non habet: si primum, est bonus: si secundum, est malus ob privationem: ergo, vel non datur malitia, vel ea stat in privatione. Resp. dist. maj. omne ens morale est bonum, si sit simul ens physicum. conc. ma. si non sit simul ens physicum. neg. ma. & dist. sic min. neg. conseq. Si enim ens morale simul est ens physicum, potest etiam habere proprietatem entis physici, scilicet bonitatem physicam: si autem non sit ens physicum, e. g. si sit pura omisso libera peccaminosa, non habet bonitatem physicam, nec etiam moralem, prout ista hic sumitur, nempe pro honestate, aut laudabilitate. Si autem tantum intelligeretur per bonitatem moralem delectabilitas objectiva imprudens, talis bonitas non repugnaret peccato. Sed de hac non est nunc quæstio.

Ad 1. confirm. dist. maj. omne ens morale est integrum integritate morali, hoc est, habet omnia, quæ ad suam essentiam sunt requisita, conc. ma. hoc est, habet omnia, quæ ad honestatem, laudabilitatem, aut conformitatem cum lege sunt requisita. neg. ma. & dist. sic min. neg. conseq. Ad 2. confirm. conc. maj. neg. primam partem minoris; nam, quamvis actus habeat omnia, quæ ad ejus essentiam requiruntur, si essentia ejus sit mala, ipse non est bonus, sed malus; neque enim actus tantum malus est; quia privat bono, sed etiam; quia subiecto se ipsum adjungit, tanquam aliquod malum.

44. Ob. 8. Si malitia peccati potest stare in entitate positiva, tunc malitia erit perfectio: hoc repugnat in terminis: ergo. Confirm. Malitia juxta nos erit participatio essentiae Divina: imò DEUS erit eminenter malitia; quia est eminenter omne ens creatum: hæc sunt profus absurda: ergo. Resp. 1. retorq. argumentum in ipso actu intrinsecè malo, qui juxta adversarios saltem est fundamentum, & exigentia malitiæ formalis: an DEUS est eminenter odium DEI? an odium illud est perfectio? an est participatio essentiae Divina? Rursus retorq. in cognitione erronea, qua intellectus gravissimè decipitur, seu in errore positivo: an enim DEUS eminenter est error? Resp. 2. dist. ma. malitia est perfectio moralis. neg. maj. est perfectio physica, & quidem non simplex, vel pura, sed mixta maxima imperfectione. conc. maj. & dist. sic min. neg. conseq.

45. Ad confirmationem adverto, quòd, quando dicitur creatura esse participatio DEI, non significetur, quòd creatura sit pars physica, quasi avulsa à Deitate; sed tantum, quòd DEO aliquo modo assimiletur in eo, quòd, sicut ipse existit, ita creatura etiam existat realiter, non quidem à se, ut DEUS, sed à DEO, & dependentem ab ejus concursu: & hoc totum est verum, etiam de actu peccaminoso: quare, si termini ritè intelligantur, non est absurdum, in hoc sensu admittere primam partem majo-

ris. Quia tamen alii horrent, has phrasas simpliciter admittere, potest distingui prima pars. ma. malitia erit participatio essentiae Divina, quatenus est ens physicum, actus vitalis, tendens in objectum &c. conc. ma. quatenus est imperfectio, & malitia. neg. ma. quia sub hac præcisè ratione, & formalitate non dicitur ens; nam etiam pura omisso est imperfectio, & malitia.

Ad alteram partem majoris, noto, quòd, esse eminenter aliud significet, habere omnem bonitatem istius, demptis imperfectionibus. sic DEUS est eminenter homo; quia continet omnes perfectiones hominis puras, e. g. potentiam intelligendi, volendi, &c. exclusis imperfectionibus animalitatis, mortalitatis &c. si jam prædicatum aliquod non continet ullam bonitatem (quale est malitia) non potest eminenter contineri, saltem in sensu formali acceptum; quia non potest bonitas ejus contineri, cum nulla adfit: & hinc non potest dici, quòd DEUS eminenter sit malitia formaliter talis.

Si autem quæras, an DEUS saltem sit eminenter actus malus. Respondeo, hoc posse admitteri in sano sensu, intelligendo, DEUM habere omnem bonitatem, quam habet is actus, e. g. existentiam, vitalitatem, tendentiam in objectum, vel ejus representationem, demptis imperfectionibus malitiæ, seu difformitatis cum lege. Simpliciter tamen, & absque restrictione, propositiones similes non debent admitti; quia aliqui per eminenter continere videntur intelligere, continere aliquid in eo genere, vel specie majus, e. g. in objecta propositione, DEUM habere majorem malitiam, quam habeat actus, quod est blasphemum. In forma igitur nego absolute hanc 2. partem majoris, in confirmatione objectam, seu istam propositionem, prout jacet; quia, similitudo formaliter sumatur, est omnino falsa propositio. Si autem velis, poteris ita distinguere 2. p. maj. DEUS erit eminenter malitia formaliter sumpta, neg. realiter sumpta. subdist. erit quoad prædicata, vitalitatis, existentiae, & similia. conc. ma. quoad prædicatum malitiæ formaliter sumptum. neg. ma. & distincta sic minore. neg. conseq. Addenda etiam statim retorso in errore positivo intellectus, vel actu voluntatis intrinsecè malo.

46. Obj. 9. Juxta nos contineretur malitia in DEO, tanquam in idea omnium entium: hoc est absurdum: ergo. Confirm. 1. Juxta nos DEUS esset exemplar omnis malitiæ: hoc utique est falsum: ergo. Confirm. 2. DEUS esset auctor malitiæ: hoc est hæreticum: ergo. Confirm. 3. DEUS sibi necessariò complaceret in malitia, vel saltem ejus possibilitate: hoc iterum est turpe: ergo. Confirm. 4. Malitia esset forma simpliciter bona: ergo non esset subiecto simpliciter mala: hoc autem est falsum: ergo. Confirm. 5. Malitia esset aptum medium ad manifestandas perfectiones Divinas, & ad complendum ordinem universi, ac pulchritudinem ejus, adeoque esset per se intendibilis: hoc admitteri non potest: ergo.

Resp. dist. primam partem majoris. Malitia contineretur in DEO formaliter, vel eminenter. neg. ma. objective. conc. ma. & dist. sic min. neg. conf. Contineri objective aliud non dicitur, quam, quòd à DEO cognoscatur malitia in Divi-

na essentia; & quidem etiam ut factibilis, non quidem ex determinatione DEI, sed ex determinatione creaturæ, cum qua DEUS, tanquam causa per accidens, concurrat; qua de re plura inferens, ubi de auctore peccati.

Ad 1. confirm. neg. maj. sicut, esse exemplar virtutis, significat, in se habere formaliter virtutem, cui alii se assimilent, ita etiam, esse exemplar malitiæ, significat, habere formaliter in se malitiam: quod longissime abest ab optimo DEO. Ad 2. confirm. neg. interim maj. de qua fusi infra. Ad 3. confirm. neg. maj. nam, quidquid sit, an DEUS necessariò sibi complacet in quibusdam creaturis possibilibus, certè non complacet sibi in iis, quæ ei displicent, quæque ex ipsius determinatione fieri non possunt. Ad 4. confirm. neg. ant. Malitia est ad summum aliquo modo in genere physico bona, simpliciter autem est mala: intelligendo simpliciter malum non ita, ut excludat omnem bonitatem physicam, sed ut malitia multum prava sit, sicut æthiops dicitur simpliciter niger, licet in oculis, & dentibus habeat quid album, & in labiis quid rubrum.

Ad 5. confirm. neg. maj. Non omne, sine quo alterum esse non potest, dicitur medium ad illud: sed illud tantum dicitur medium, ad quod ponendum aliquis potest moveri ab amore alterius tanquam finis. Sic non dicitur DEUS medium ad omnia; cum tamen sine ipso nihil esse possit: nec peccatum est medium ad poenitentiam; quia non potest intendi à salutariter poenitente: nec etiam est medium ad ostendendam justitiam vindicativam, vel misericordiam; quia non potest à DEO intendi.

Hoc tamen verum est, quòd sine peccato præsupposito, & sine eo, tanquam occasione aliunde data, non possint hæ perfectiones DEI ostendi. Unde DEUS non potest, antecederet ad peccatum, velle ostendere justitiam suam vindicativam, sed prius debet prævidere peccatum, aliunde ex determinatione creaturæ liberè futurum, si creatura sit ponenda in his, vel illis circumstantiis indifferentibus; tunc enim potest permittere peccatum, & pro posteriori rationis intendere ostensionem suæ justitiæ, vel clementiæ. Sed neque peccatum servit ad pulchritudinem universi; quia potius turbat ordinem, ac decorem illius: & debet dein à DEO per alia media reordinari; hinc minimè per se intendibilis malitia est: imò neque per accidens est prudenter intendibilis.

47. Ob. 10. Si malitia peccati commissio- nis est simpliciter mala, eo ipso stat in privatione physica: sed est simpliciter mala, ergo, major videtur esse S. Thomæ, qui q. 1. de malo. a. 1. ad 1. per simpliciter malum videtur intelligere id, quod nullam habet bonitatem: cujus exemplum adducit S. Doctor negationem, seu privationem boni temperamenti in animali, quæ est pura negatio, nullam habens bonitatem, nec physicam. Econtra per malum secundum quid videtur intelligere Angelicus illud, quod, licet sit alicui malum, habet tamen in se aliquam bonitatem, & est etiam bonum alteri. Sic (quod est exemplum S. Thomæ) ignis, in se bonus, est malus aquæ, min. prob. peccatum ex genere suo

est maximum malum: ergo est simpliciter malum. Confirm. Quod omni naturæ est inconveniens, est simpliciter malum: sed peccatum est omni naturæ inconveniens: ergo est simpliciter malum.

Resp. dist. ma. Si malitia peccati est ita simpliciter mala, ut excludat, tam bonitatem physicam, quàm moralem, conc. ma. si tantum est simpliciter mala in genere moris, sive ita, ut excludat tantum omnem bonitatem moralem, neg. ma. & dist. sic min. neg. conseq. ad prob. minoris conc. antec. intelligendo malum maximum in consideratione morali, non verò in omni consideratione, etiam physica, & neg. conf. intelligendo simpliciter malum in sensu restricto D. Thomæ supra adducto; quia in hoc sensu, maximum, & simpliciter malum, est malum excludens omnem bonitatem, tam physicam, quàm moralem, seu excludens tam omnem entitatem, quàm omnem honestatem: quale malum maximum esset pura omisso libera peccaminosa. Et in hoc sensu videtur etiam S. Thomam intelligere Gonetus tom. 3. tract. 5. de vitiis & peccatis. disp. 3. n. 40. ubi ait, malum absolutum (seu simpliciter dictum) esse ex mente Angelici illud, quod ita est malum, ut nihil entitatis, & bonitatis in se includat: malum verò respectivum (seu secundum quid) quod aliquid entitatis, & bonitatis in se includit, intellige bonitatis physice. Sic autem etiam malitia peccati commissionis, e. g. furti, habet aliquam bonitatem physicam, quæ, licet non sit honestè bona, est tamen physice bona, e. g. homini ea bona injusta appetenti: adeoque tale peccatum, in hoc restricto sensu Angelici, non est simpliciter malum. Sic S. Thomam intelligit Gonetus tom. 3. tract. 5. disp. 3. n. 40.

Ad confirm. dist. ma. quod omni naturæ est inconveniens, in consideratione, tam morali, quàm physica, est simpliciter malum in sensu modò explicato, conc. ma. quod tantum est inconveniens, in consideratione morali, subdist. est maximum seu simpliciter malum, in genere morali, sive est ita malum, ut excludat omnem bonitatem moralem, conc. ma. est maximum, seu simpliciter malum, etiam in genere physico, sive ita malum, ut excludat etiam omnem bonitatem physicam, neg. ma. & dist. sic min. neg. conf. Et si autem malitia peccati, ratione inhonestatis, sit inconveniens omni creaturæ in genere morali, & sit simpliciter ineligibilis, in quibusvis circumstantiis, tamen ratione delectabilitatis, seu utilitatis, est in genere physico conveniens homini, voluptates quærenti.

Ob. 11. Malitia peccati non tantum sibi, sed etiam alteri est mala: ergo est mala simpliciter in omni genere. Confirm. DEUS potest esse causa omnis mali tantum respectivi: sed non potest esse causa peccati: ergo peccatum non est tantum malum respectivè, sed absolute tale: ergo in omni genere, Resp. conc. ant. neg. conf. nam tantum in genere moris, non autem in genere physico, adeoque non in omni genere est ita simpliciter mala, ut excludat omnem bonitatem.

Malitia peccati est non tantum sibi in genere moris mala, quatenus seipsam facit, per suam identitatem secum ipsa, inhonestam, sed etiam in

eodem genere moris est mala voluntati, quatenus etiam hanc facit inhonestam, tanquam radicem, à qua procedit, & tanquam subiectum, in quo recipitur ipsa malitia, tanquam forma. At non etiam malitia peccati est ita mala in genere physico; quia, nec à se, nec ab alio, excludit omnem entitatem: saltem non est in genere physico simpliciter mala, prout simpliciter malum videtur accipi à S. Thoma juxta interpretationem Gonetii, de qua paulò antè. Hic obiter noto, quòd etiam id, quod alteri est malum, possit esse bonum in se, & quòd malum purum physicum in se, possit esse bonum saltem morale alterius. Sic calor, in se bonus, est malus aquæ: & carentia strumæ vel sexti digiti, quæ in se est nihil, seu malum physicum, est bona homini.

Ad confirm. dist. maj. DEUS potest esse causa omnis mali tantum respectivi, si hoc sit malum morale. neg. ma. si non sit malum morale, sed tantum physicum, in secundo sensu, quem explicavimus n. 41. sive afflictivum, & causans dolorem. conc. maj. & concessa min. dist. primum consequens. peccatum est, non tantum respectivè, sed absolute malum, ita, ut neque habeat bonitatem physicam, neg. consequ. est in alio sensu absolute malum. om. consequentiam primam: nego autem iterum secundam, quatenus dicit, quòd malitia dicta sit mala in omni genere, sic, ut non habeat ullam bonitatem, etiam tantum physicam, seu entitatem.

QUÆSTIO II.

De Causa Peccati.

ARTICULUS I.

An DEUS sit Causa peccati.

48. **F**uit Hæresis, teste Vincentio Lirinensi in suo *Commonitorio* longè à medio, jam orta à Simone Mago, docens, DEUM esse auctorem peccati: quam postea amplexi sunt Marcion, Manichæi, & Priscillianistæ, ac tandem Lutherus, atque Calvinus, de quo vide Bellarminum *tomo 2. contr. 1. l. 4. c. 9.* Hanc refellere potius ad Polemicam, quam Speculativam Theologiam spectat: breviter tamen ex occasione hac eam refellemus, tum, ut sequens controversia de influxu DEI in actiones etiam peccaminosas, clariùs intelligatur, quæ sine solutione argumentorum pro hac hæresi specie tenus facientium, difficiliùs perciperetur: tum etiam, ut remota ab optimo DEO hac turpissima macula, manifestius pateat, causam peccati aliam non esse, quam demones, vel homines, qui, vel propria voluntate illud immediate perpetrant, vel suasionem, consilio, aut alia inductione, mediata illud in alio efficiunt, sequæ etiam illius participes faciunt.

49. Dico itaque cum omnibus Catholicis. DEUS non est causa peccati. Conclusio est de fide. Prob. 1. ex Scripturis. *Sap. 11. v. 25.* dicitur de DEO: *Nihil odisti eorum, quæ fecisti:* atqui

odit DEUS peccatum: ergo. Item 1. *Joan. 3. v. 8.* *Qui facit peccatum, ex diabolo est:* sed DEUS non potest esse ex diabolo: ergo. Iterum *Psal. 5. v. 5.* *Non DEUS volens iniquitatem tu es.* Huc faciunt infinita loca Sacra Scripturæ, in quibus dicitur, DEO displicere peccata, ea ipsum prohibere, & punire, homines ab iis monendo, increpando, &c. abstrahere. Plura vide apud Suarez in 1. 2. tract. 5. disp. 6. num. 2.

Accedunt definitiones Conciliorum, Araucanicæ, 25. & novissimè Tridentinæ sessione 6. can. 6. ubi sic statuitur: *Si quis dixerit, non esse in potestate hominis, vias suas malas facere, sed mala opera, ita ut bona, DEUM operari, non permittit solum, sed etiam propriè, & per se, adèd, ut sit proprium ejus opus, non minus proditio Judæ, quam vocatio Pauli, anathema sit.* Accedunt unanimiter SS. Patres, ex quibus S. Basiliius habet propriam homiliam: quòd DEUS non est auctor malorum. S. Aug. l. 3. de lib. arbitr. c. 13. docet, non posse DEO attribui peccatum, eoquòd vitium non sit à DEO, sed à nobis, qui in illo non manemus: & paulò inferius ait: *Quid ergo inveniri potest in nostris peccatis, unde ille vituperetur, quando vituperatio peccatorum nostrorum nulla est, nisi ille laudetur?* Rursus ep. 105. multum post medium. *Sicut enim voluntati ejus DEI tribuitur humana natura, nullo dubitante laudanda, sic hominis voluntati culpa tribuitur, nullo recusante damnanda.* Plura vide apud Suarez. loc. cit. Quin etiam ipsi Philosophi ethnici, hanc veritatem agnoverunt, ex quibus Plato lib. 2. de republica multis refellit eos, qui volunt, DEUM malum, vel vitiosum, aut causam malorum esse, ac tandem non valde longè à fine ait: *Malorum autem alicui causam esse ipsum DEUM, cum bonus sit, refellendum est omnino: neque permittendum, hoc quengquam dicere in sua civitate, si bonis institui legibus civitas debet: pergit dein multis refellere mendacia, & indecora figmenta Poëtarum.*

Prob. conclus. 2. ratione, Peccatum committere, evidenter repugnat summæ sanctitati, sapientiae, bonitati, perfectioni, primæque regulæ omnis honestatis: sed hæ perfectiones identificantur DEO: ergo eidem repugnat, peccatum committere. subsumo: atqui, si DEUS liberè causaret peccatum, tunc peccatum committeret: (quid enim est peccatum committere, nisi liberè illud causare?) ergo DEO repugnat causare peccatum. Si fortè quis veller tricare, & dicere, DEUM etiam causando peccatum non peccaturum; eoquòd non ageret contra aliquam legem superioris, cum talem non habeat, saltem admitti debet, DEUM inhonestè, & contra rectissimam regulam rationis Divinæ, acturum, quod non minus sanctitati, sapientiae, & perfectioni infinitæ, ac regulæ omnis honestatis, repugnat. Et hinc, licet DEUS non ageret contra legem superioris, tamen ageret contra legem, quam ipsius perfectissima essentia ei indispensablem posuit. Vide etiam dicenda inferius ad objectionem ultimam.

Confirm. 1. DEUS, nec suadet peccatum, nec movet ad peccandum: sed potius ab illo dehortatur, quamvis, ne libertatem hominis liget, illud permittat: ergo non est causa peccati. Confirm. 2. Si DEUS esset causa peccati, non posset illud jure punire in homine, nec homini expromere